

Araştırma Makalesi

**Finansal Okuryazarlık ve Öz-Yeterlilik Tutumunun Bireylerin
Finansal Davranışları Üzerindeki Etkisi: Türkiye'deki Aktif
Nüfus Üzerine Kanıtlar**

Salih AYDIN

*Artvin Çoruh Üniversitesi, Borçka Acarlar MYO
salihaydin@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3817-1169*

Öz

Bu çalışmada bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve öz-yeterlilik tutumlarının finansal davranışları üzerindeki etkisi ve bireylerin demografik değişkenlerinin finansal davranışları üzerinde herhangi bir farklılık ortaya koyup koymadığı incelenmiştir. Araştırma kapsamında aktif nüfus içerisinde yer alan toplam 427 bireye ulaşılmıştır. Bireylerin verdikleri cevaplar SPSS yardımıyla analiz edilmiştir. Finansal okuryazarlık ve öz-yeterlilik ile finansal davranış arasındaki ilişkinin tespit edilebilmesi için regresyon analizi yapılmıştır. Demografik değişkenlerin finansal davranışlarda farklılık ortaya çıkartıp çıkarmadığını tespit etmek için ise T testi ve ANOVA testi yapılmıştır. Finansal davranış, finansal okuryazarlık ve öz-yeterlilik ölçeklerinin kullanıldığı bu çalışmada bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve öz-yeterlilik tutumları ile finansal davranışları arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bireylerin iyi bir finansal yönetim davranışı sergilemesi için finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaları ve öz-yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir. Aynı zamanda bireylerin finansal davranışlarında cinsiyet, yatırım varlığı, meslek grubu, kişisel gelir düzeyi, tasarruf oranı ve gelir yeterlilik durumlarına göre istatistiksel anlamda %5 önem düzeyinde farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Finansal okuryazarlık, öz-yeterlilik, finansal davranış, aktif nüfus

Jel Sınıflandırma Kodları: D14, G41, G53, O15

The Effect of Financial Literacy and Self-Efficacy Attitudes on Individuals' Financial Behaviors: Evidence on Active Population in Türkiye¹

Abstract

In this study, the effects of individuals' financial literacy levels and self-efficacy attitudes on their financial behaviors and whether the demographic variables of individuals make any difference on their financial behaviors were examined. Within the scope of the research, a total of 427 individuals in the active population were reached. The answers given by the individuals were analyzed with the help of SPSS. Regression analysis was performed to determine the relationship between financial literacy and self-efficacy and financial behavior. T-test and ANOVA test were used to determine whether demographic variables cause differences in financial behaviors. In this study, in which financial behavior, financial literacy and self-efficacy scales were used, a positive relationship was determined between individuals' financial literacy levels and self-efficacy attitudes and financial behaviors. In order for individuals to exhibit good financial management behavior, they need to increase their financial literacy level and have self-efficacy. At the same time, statistically significant differences at 5% level were determined in individuals' financial behaviors according to gender, investment assets, occupational group, personal income level, savings rate and income adequacy status.

Keywords: Financial literacy, self-efficacy, financial behavior, active population

JEL Classification Codes: D14, G41, G53, O15

¹ Extended abstract is presented at the end of the article.

Geliş Tarihi (Received): 07.08.2022 – Kabul Edilme Tarihi (Accepted): 15.09.2023

Atıfta bulunmak için / Cite this paper:

Aydın, S. (2023). Finansal okuryazarlık ve öz-yeterlilik tutumunun bireylerin finansal davranışları üzerindeki etkisi: Türkiye'deki aktif nüfus üzerine kanıtlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (3), 770-793. DOI: 10.18074/ckuifbd.1158790.

1. Giriş

Bir bireyin temel finansal ve ekonomik kavramları anlama ve kullanma becerisi, uygun bir ekonomik refah seviyesine ulaşmada etkili olmaktadır. Bireyler, sahip olduğu bilgi ve becerilerle gelişmiş bir finansal sistemin sunduğu fırsatlardan yararlanırken aynı zamanda riskleri de doğru bir şekilde dikkate alırlar (Di Salvatore, Franceschi, Neri ve Zanichelli, 2017, s. 2).

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yeni icatlar ve değişimler bireylerin bilgiye ulaşım hızını ve kalitesini olumlu anlamda etkilemiş, finansal piyasa araçlarının çeşitliliğinin artmasını sağlamıştır. Günümüz finans dünyası, son yıllardaki inovasyon ve küreselleşmenin etkisiyle, her türlü finansal ihtiyaç ve duruma uygun, çok çeşitli ürün ve hizmeti sunmaya başlamıştır. Yeni teknolojiler ve finans piyasalarının her geçen gün değişimlere daha fazla entegre olması ile birlikte bireylerin finansal hizmetlere ulaşımı kolaylaşmıştır. Bireylerin finansal piyasalara olan ilgisinin artması ve gelecek planlamalarında ortaya çıkan kaygılar, ekonomik kararların alınmasında gerekli olan finansal bilgi ihtiyacını ön plana çıkarmıştır. Bilhassa teknoloji ve iletişim sektöründe yaşanan gelişmeler ve serbest piyasa ekonomisinin piyasalarda hâkimiyetini sağlaması ile finansal piyasaların popülaritesi giderek daha fazla artmıştır (Kılınç ve Antepli, 2020, s. 96). Bilinçsiz bir birey ekonominin farklı konjonktürde olduğu dönemlerde nasıl davranacağını tam anlamıyla bilememektedir. Bu nedenle bireylerin finansal bilgi ihtiyacını karşılayacak şekilde finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaları bireylere birçok fayda sağlayacaktır (Er ve Çetintaş, 2018, s. 62).

Finansal piyasaların gelişmesi ve küreselleşme ile birlikte dünyanın bir ucunda meydana gelen finansal değişim kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkileyebilmektedir. En son 2008 yılında ABD’de başlayan mortgage krizi zamanla tüm dünya ekonomilerini etkilemiş ve küresel finans krizi şekline dönüşmüştür. Bu krizin kısa sürede tüm dünyayı etki altına almasının nedenleri olarak küreselleşme olgusu, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, spekülasyon faaliyetleri sayılabilir. Krize neden olan bütün bu nedenler dünya ekonomik sisteminde, ülkelerin ve dolayısıyla bireylerin finansal krizlerden veya olumsuz ekonomik olaylardan kaçınmasını imkânsız hale getirmektedir. Bu durumda finansal kriz ve her türlü ekonomik olumsuzluklara karşı hazırlıklı olmak gerekmektedir (Baltacı ve Kütük, 2020, s. 847).

Bireylerin finansal bilgi düzeylerini yükseltmek için verilen finansal okuryazarlık eğitimleri bireylere farklı kazanımlar sağlamaktadır. Ancak her bireyin finansal okuryazarlık eğitimleri sonucunda elde edeceği bilgi düzeyi farklılık taşıyabilir. Bir bireyin mali durumunu başarılı bir şekilde yönetme ve mali hedeflere ulaşma kapasitesini göstermesi olarak da tanımlanan finansal öz-yeterlilik kavramı burada önem kazanmaktadır. Davranışsal psikolojide genel olarak öz-yeterlilik kavramı, bireyin belirli bir görevi yerine getirebileceğine daha geniş anlamda hayatın zorlukları ile başa çıkabileceğine olan inancıdır (Farrell, Fry ve Risse, 2016, s. 85).

Öz-yeterlilik, bir bireyin zorluklar karşısında ne kadar sabrettiğini, gelecek hakkında iyimser veya kötümser bir tavır içerisinde olduğunu, bireyin kendini geliştiren veya kendini sınırlandıran bir eğilim gösterdiğini açıklamaktadır. Kişisel finans kapsamında öz-yeterlilik kavramı, finansal yönetim kapasitesi daha yüksek olan bireyler herhangi bir finansal zorlukla karşılaştığında zorluklardan kaçan değil, o zorluklar ile mücadele ederek onların üstesinden gelen bireyi tanımlar (Farrell, Fry ve Risse, 2016, s. 85-86).

Daha düşük borç, daha az finansal sorun daha düşük finansal stres, iyi tasarruf yönetimi ve finansal huzur iyi bir finansal öz-yeterliliğin getirileridir (Chong, Sabri, Magli, Abd Rahim, Mokhtar ve Othman, 2021, s. 908). İyi derecede finansal öz-yeterliliğe sahip bireyler finansal karar verme için bilgi edinme yetenekleri, akılcı seçimler yapma yetenekleri ve iyi finansal kontrole sahip olma yetenekleri olan bireylerdir (Hadar, Sood ve Fox, 2013, s. 305). Bireyin finansal durumunu yönetmesi için finansal bilgi ve finansal okuryazarlıktan fazlasına ihtiyacı vardır. Birey finansal bilgi ve finansal okuryazarlığın yanında kendi yetenekleri konusunda bir özgüven duygusuna ihtiyaç duymaktadır. Bu kişisel nitelik psikolojide öz-yeterlilik olarak tanımlanmaktadır (Xiao, Ford ve Kim, 2011, s. 401).

2. Literatür Özeti

Finansal okuryazarlık, bireylerin ekonomik hayata katılımını sağlamak ve sağlıklı finansal kararlar verebilmeleri için gerekli olan finansal bilgi düzeyidir. Finansal okuryazarlık bireylerin temel tüketim bilinci olarak bilinmektedir. Bu nedenle finansal okuryazar olmak doğru ve yerinde karar almak demektir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bir birey finansal davranışlarını bu anlamda olumlu sergiler (Demir ve Ürgüp, 2022, ss. 75-76).

2.1. Finansal Okuryazarlık – Finansal Davranış İlişkisi

Finansal okuryazarlık, toplumu oluşturan bireylerin ve ailelerin finansal refah düzeylerini artırmada yardımcı olacak finansal bilgiye sahip olma ve bu bilgileri kullanma durumlarını ifade etmektedir (Bağcı ve Arabacı, 2019, s. 70).

Kişisel finansın kötü yönetimi ciddi sosyal ve toplumsal sorunlara yol açabilir. Olumlu finansal davranışlar finansal doyuma katkıda bulunarak bireylerin yaşam doyumlarının artmasını sağlar (Osman, Madzlan ve Ing, 2018, s 63).

Finansal refah mevcut ve beklenen yaşam standardını sürdürme yeteneği hakkında bir algı olarak tanımlanır. Bu finansal refahı elde etmek için, kişinin finansal geleceği kendi değerlendirmesi açısından tahmin edilmesi gerekir. Bu hedef, ancak kişi yeterli donanımına sahip olduğunda ve finansal geleceği güvence altına almak için sorumlu bir finansal davranışta bulunduğu gerçeğe gerçekleştirilebilir. Finansal okuryazarlık, finansal davranışı etkileyen önemli bir değişkendir (Ingale ve Paluri, 2022, s. 131).

Bir bireyin finansal davranışının, finansal okuryazarlık düzeylerinin, yani finansal planlama, servet birikimi, borç ve emeklilik hükümlerine ilişkin konularda bilinçli bir karar vermek için bilgiyi anlama ve işleme yeteneği tarafından etkilendiği ileri sürülmektedir. Finansal okuryazarlığa sahip bir birey, para yönetimi ile ilgili temel kavramları anlama, finansal kurum, sistem ve hizmetler hakkında bilgi sahibi olma, finansal kuruluşların etkin ve sorumlu yönetimini sağlayan analitik beceriler gibi bir dizi yetenek ve tutumdan yararlanma potansiyeline sahiptir. (Pahlevan Sharif, Ahadzadeh ve Turner, 2020, s. 675).

Llewellyn'e (2012) göre finansal okuryazarlık, bireyin temel finansal kavramları yorumlama, anlama ve bilgiye dayalı kararlar vermek için bilgiyi uygulama becerisini içerir. Bu nedenle, finansal cehalet veya finansal bilgi eksikliği, bir kişiyi finansal sorunlara katkıda bulunan yanlış finansal karar vermeye yönlendirebilir (Zulaihati, Susanti ve Widyastuti, 2020, s. 653).

Finansal okuryazarlık, doğru finansal davranışta bulunmak için gereken insan kaynaklarını tanımlar. Uygun finansal davranış, kişinin olumsuz finansal davranışlardan ve sorunlardan kaçınmasını sağlayabilir. Mali durumlarında refah içinde yaşamak isteyen bireylerin sadece yüksek finansal okuryazarlığa sahip olmaları değil, aynı zamanda iyi finansal yönetim becerilerine sahip olmaları gerekir. İyi bir finansal yönetim, sağlıklı bir finansal duruma ulaşmanın anahtarıdır. Finansal problemler sadece kredi kullanımındaki hatalardan değil, çoğu zaman finansal planlama eksikliğinden kaynaklanmaktadır. İyi bir finansal okuryazarlık ile işbirliği yapılan iyi bir finansal yönetim, finansal refahını iyileştirmek için maksimum finansal fayda sağlayacaktır (Yuesti, Ni ve Suryandari, 2020, s. 885).

Mudzingiri, Muteba Mwamba ve Keyser (2018) finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin daha fazla kendine güvenen, riski seven ve sabırsız bir kişilik özelliğine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Bu tür finansal davranışların ise dünyada yaşanan ekonomik krizlerin temel nedenleri arasında sayıldığı da araştırmacılar tarafından vurgulanmıştır.

Chaulagain (2017), Nepal'de mikro düzeyde kredi kullanan yatırımcıların finansal davranışları ile finansal okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda yatırımcıların finansal okuryazarlıkları ile finansal davranışları arasındaki kuvvetli derecede bir ilişkinin olduğu kanıtlanmıştır.

Bağcı ve Kahraman (2020), bireylerin aldıkları finansal eğitimlerin finansal okuryazarlık üzerinde ciddi bir etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde finansal okuryazarlık ile bireylerin finansal davranışları arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı görülmektedir. Bu kapsamda çalışmadaki hipotezlerin ilki aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H1: Finansal okuryazarlık ile bireylerin finansal davranışları arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır.

Öz-yeterlilik, kişinin yaşamın çeşitli yönlerini etkilemek için davranışları yürütme kapasitesine olan inancını ifade eder. Öz-yeterliliğin finansal davranış üzerinde olumlu bir etkisinin olmasını beklemek için farklı sebepler mevcuttur. Öz-yeterlilik, hedef belirleme, hedefe ulaşma ve mücadele etme gibi kavramlarla yakından ilişkilidir. Bu beceri ve niteliklerin, optimal finansal davranışa ulaşmada kritik bir rol oynaması beklenmektedir (Tang, 2021, s. 3).

2.2. Öz-Yeterlilik – Finansal Davranış İlişkisi

Öz yeterlik, bireyin başarılarını ve becerilerini kritik durumlarda kullanma becerisine olan inancıdır. Öz-yeterlik yapısı, finansal yönetim bağlamında uygulanmış ve finansal öz-yeterlik olarak adlandırılmıştır. Finansal öz yeterliliği yüksek olan bireylerin daha iyi finansal kararlar vermesi beklenir ve finansal zorluklarla çok daha kolay mücadele edebilir (Mulasi ve Mathew, 2021, s. 122).

Herawati, KusumaDewi, Wahyuni ve Savitri (2020), Endonezya’da eğitim gören öğrencilerin öz-yeterlilikleri ile finansal davranışları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda öğrencilerin finansal öz-yeterliliklerinin finansal davranışları üzerinde doğrudan etkisi tespit edilmiştir.

Danes ve Haberman’a (2007) göre finansal okuryazarlık ve öz yeterlilik, kişinin finansal davranışını etkileyen iki öğedir. Öz-yeterlik, arzu edilen sonuçlara ulaşmak için gerekli görülen bir dizi eylemi organize etme ve yürütme yeteneğine olan inancı olarak tanımlanabilir. Kişinin finansal davranışı ile ilgili olarak öz yeterlilik, finansal davranışı daha iyi bir davranışa doğru değiştirme yeteneğine sahip olduğuna dair bir inanç olarak tanımlanabilen finansal yeterliliktir. Qamar, Khemta ve Jamil, (2016) daha yüksek finansal öz yeterliliğin daha az finansal sorunla ilişkili olduğunu tespit etmiştir.

Palmer, Richardson, Goetz, Futris, Gale ve DeMeester (2021) öz düzenleme ve öz yeterliliğin bireylerin finansal davranışları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. 693 sağlıklı evlilik ve ilişki eğitimi alan bireyler üzerinde yapılan bu çalışmada öz düzenleme ve öz yeterliliğin bireylerin finansal davranışları ile pozitif bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma finansal eğitim, danışmanlık ve koçluk müdahalelerini, farkındalık veya ilişki eğitimi gibi geniş tabanlı öz-düzenleme programlarıyla birleştirerek, müşterilerin finansal yönetim davranışlarında daha önemli gelişmeler gerçekleştireceğini göstermektedir.

Buana ve Patrisia (2021), 250 iktisat öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada finansal okuryazarlık, finansal öz yeterlik ve sosyal ekonomik statünün öğrencilerin finansal davranışları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmada finansal

okuryazarlığın ve öz yeterliliğin öğrencilerin finansal davranışları üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Kim, Falconier ve Conway (2022), finansal eğitim programına katılan 478 kişinin finansal öz yeterlilikleri ve bireylerin finansal davranışları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada kadın ve erkek bireylerin finansal öz yeterlilikleri ile finansal davranışları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde bireylerin öz yeterlilikleri ile bireylerin finansal davranışları arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı görülmektedir. Bu kapsamda çalışmadaki hipotezlerin ikincisi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H2: Öz yeterlilik ile bireylerin finansal davranışları arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır.

Bireylerin sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri için sahip olduğu kaynakları rasyonel bir şekilde tüketmelidir. Olumlu finansal davranış sergileyen farklı demografik özelliklere sahip bireyler yaşamları boyunca olumlu davranışlarının sonuçlarından faydalanırlar. Bu davranışı olan bireyler planlı bir hayat sürerek güven bir finansal gelecek yaşamak isterler (Kutbay ve Bağcı, 2020, s. 109).

2.3. Finansal Davranış – Demografik Değişken İlişkisi

Bireylerin finansal davranışlarında meydana gelebilecek farklılıklarda birçok faktör etkili olabilmektedir. Bu faktörlerden birisi de bireylerin cinsiyetleridir. Beckman ve Menkhoff'a (2008) göre kadınların finansal karar alma süreçlerinde erkeklere göre daha düşük risk profili ile hareket etmektedir. Abdullah, Fazlı ve Muhammad Arif (2019), cinsiyetin bireylerin finansal davranışlarında farklılığa sebep olduğunu ve bu durumun bireylerin farklı finansal refah seviyelerine sahip olmasına etki ettiğini belirtmişlerdir. Sabri, Mokhtar, Ho, Anthony ve Wijekoon (2020), erkek bireylerin kadın bireylere göre ilerleyen dönemlerdeki finansal işlemleri daha iyi planladıklarını belirtmişlerdir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde bireylerin finansal davranışlarında cinsiyetlerine göre farklılıklar tespit edilmiştir. Bu kapsamda çalışmada aşağıdaki şekilde hipotez oluşturulmuştur.

H3a: Bireylerin finansal davranışlarında cinsiyetlerine göre farklılık vardır.

Bireylerin finansal davranışlarına etki eden faktörlerden birisi de bireylerin yaşlarıdır. Mokhtar, Sabri ve Ho (2020), yaşın planlama, parayı yönetme, ürün seçme ve bilgi sahibi olma üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmacılara göre yaş olarak diğer gruplardan önde olan bireylerin bilgi düzeyleri daha yüksek olduğu için finansal davranışları da diğer gruplardan farklılaşmaktadır. Henager ve Cude (2016), diğer gruplarda yer alan bireylere göre

yaşlı bireyler uzun vadeli finansal davranış sergilerken, genç bireyler daha kısa vadeli finansal davranışlarla hareket etmektedir. Xiao, Chen ve Sun'a (2015) göre yaşlı bireyler genç bireylere göre daha yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahiptir ve finansal kapasiteleri yaşlı bireylerin daha yüksektir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde bireylerin finansal davranışlarında yaşlarına göre farklılıklar tespit edilmiştir. Bu kapsamda çalışmada aşağıdaki şekilde hipotez oluşturulmuştur.

H3b: Bireylerin finansal davranışlarında yaşlarına göre farklılık vardır.

Çalışmada bireylerin finansal davranışları ile finansal okuryazarlıkları ve öz yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik H1 ve H2 hipotezleri oluşturulmuştur. Bununla birlikte bireylerin finansal davranışlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ölçmek için H3a, H3b, H3c, H3d, H3e, H3f ve H3g hipotezleri oluşturulmuştur.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve öz yeterlilikleri ile finansal davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Türkiye'de aktif nüfus içerisinde yer alan bireyler dâhil edilmiştir. Aktif nüfus, kurumsal olmayan çalışma çağında ve gücündeki nüfustur. Bir diğer tanıma göre aktif nüfus, doğrudan veya dolaylı olarak üretime katkı sağlayabilme çağındaki ve gücündeki nüfustur (Yamak, Küçükkale ve Tanrıöver, 2021, s. 302). Anakütleyi temsil edecek örneklem sayısını belirlemek için aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$n = \frac{NPQZ^2}{(N-1)d^2 + PQZ^2}$$

Bu formülde;

n = Örnek kütle büyüklüğü,

N = Ana kütle hacmi,

P = Bir takım psikolojik faktörlerin hisse senedi alım-satımını etkileme ihtimali,

Q = Bir takım psikolojik faktörlerin hisse senedi alım-satımını etkilememe ihtimali (1-P),

Z = % (1- α) düzeyinde Z test değeri,

α = Önem düzeyi,

d = Hata (tolerans) payını göstermektedir.

Türkiye'de çalışma çağındaki nüfus yaklaşık 55 milyon civarındadır. Formül yardımıyla yapılan işlem sonucunda 400 sayılı örneklem için yeterli görülmektedir. Bu çalışmada 427 örnekleme ulaşılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket seçilmiştir. Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bireylerin demografik değişkenlerini tespit etmeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmeye yönelik sorular yer almaktadır. Sarıgül (2015) tarafından oluşturulan Finansal Okuryazarlık Ölçeği bu çalışmada bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmek için kullanılmıştır. Üçüncü bölümde bireylerin öz yeterlilik düzeylerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Chen, Gully ve Eden (2001) tarafından geliştirilen Öz Yeterlilik Ölçeği bu çalışmada bireylerin öz yeterlilik düzeylerini tespit etmek için kullanılmıştır. Son bölümde ise bireylerin finansal davranışlarını tespit etmeye yönelik sorular katılımcılara sorulmuştur. Erişen ve Yılmaz (2021) tarafından geliştirilen Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği bu çalışmada bireylerin finansal davranışlarını ölçmek için kullanılmıştır. Bireylerin finansal okuryazarlık, öz yeterlilik ve finansal davranışlarını ölçmeye yarayan sorularda 5’li Likert kullanılmıştır. 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum ve 5: Kesinlikle Katılıyorum şeklinde oluşturulan seçeneklerden en uygununu işaretlemeleri bireylerden istenmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Finansal okuryazarlık ve öz yeterliliğin bireylerin finansal davranışları üzerindeki etkisini tespit etmek için Regresyon Analizi yapılmıştır. Aynı zamanda bireylerin demografik değişkenleri ile finansal davranışları arasında farklılık olup olmadığını analiz etmek için T-Testi ve ANOVA uygulanmıştır.

Çalışmada analiz edilmek istenilen hipotezlere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmada Test Edilmek İstenen Hipotezler

Hipotez Kodu	Hipotez
Hipotez 1	Finansal okuryazarlık ile bireylerin finansal davranışları arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır.
Hipotez 2	Öz yeterlilik ile bireylerin finansal davranışları arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır.
Hipotez 3a	Bireylerin finansal davranışlarında cinsiyetlerine göre farklılık vardır.
Hipotez 3b	Bireylerin finansal davranışlarında yaşlarına göre farklılık vardır.
Hipotez 3c	Bireylerin finansal davranışlarında yatırım varlığına göre farklılık vardır.
Hipotez 3d	Bireylerin finansal davranışlarında meslek grubu değişkenine göre farklılık vardır.
Hipotez 3e	Bireylerin finansal davranışlarında gelir durumları değişkenine göre farklılık vardır.
Hipotez 3f	Bireylerin finansal davranışlarında tasarruf düzeyi değişkenine göre farklılık vardır.
Hipotez 3g	Bireylerin finansal davranışlarında gelir yeterlilik durumu değişkenine göre farklılık vardır.

4. Bulgular ve Değerlendirme

Toplam 427 kişinin katılım gösterdiği çalışmada elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir. Tablo 2’de aktif nüfus içerisinde yer alan bireylerin demografik değişkenlerine göre dağılımları verilmiştir. Demografik değişkenlerin ölçülmesinde kullanılan sorular Chong vd., (2021) çalışmasından elde edilmiştir.

Tablo 2: Demografik Değişkenlere Ait Frekans Analizi Sonuçları

	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kadın	91	21,3
	Erkek	336	78,7
Yaş	25 yaş altı	25	5,9
	25-34 yaş arası	128	30,0
	35-44 yaş arası	170	39,8
	45-54 yaş arası	80	18,7
	55 yaş ve üzeri	24	5,6
Eğitim Durumu	Lise ve öncesi	40	9,4
	Önlisans	37	8,7
	Lisans	226	52,9
	Lisansüstü	124	29,0
Medeni Durum	Evli	290	67,9
	Bekâr	137	32,1
Aylık Gelir Düzeyi²	4253 TL ve altı	25	5,9
	4253 TL-7000 TL arası	56	13,1
	7001 TL-9000 TL arası	54	12,6
	9001 TL- 11000 TL arası	67	15,7
	11001 TL ve üzeri	225	52,7
Yatırım Durumu	Var	374	87,6
	Yok	53	12,4
Meslek	Özel Sektör Çalışanı	126	29,5
	Kamu Sektörü Çalışanı	158	37,0
	İşsiz	26	6,1
	Kendi İşinin Patronu	67	15,7
	Diğer	50	11,7
Tasarruf Düzeyi	Tasarruf yapamıyorum	94	22,0
	Gelirim % 10’undan azını	85	19,9
	Gelirim % 10-%20 arasını	116	27,2
	Gelirim % 21-%30 arasını	50	11,7
	Gelirim %30’undan fazlasını	82	19,2
Gelir Yeterlilik Durumu	Yeterli ve tasarruf edebilecek düzeyde	126	29,5
	Birçok ihtiyacım için yeterli	125	29,3
	Sadece temel ihtiyaçlarım için yeterli	133	31,1
	Hiç yeterli değil	43	10,1

² Çalışma ile ilgili verilerin toplandığı dönem itibariyle asgari ücret net 4253 TL olduğu için çalışmada bu tutar dikkate alınmıştır.

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan bireylerin %78,7'si erkek, %21,3'ü kadınlardan oluşmaktadır. Tesadüfi olarak farklı sosyal medya araçları yardımıyla bireylere çalışma gönderilmiştir. Aynı zamanda çalışmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu 25-44 yaş aralığında olan bireylerdir. Çalışmaya katılan bireylerin eğitim durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında bireylerin büyük çoğunluğunun en az lisans düzeyinde bir eğitim seviyesine sahip olduğu görülmektedir. Yaklaşık %68'i evli olan bireylerin yarısından fazlasının gelir düzeyi 11.000 TL üzerindedir. Bunun yanında araştırmaya katılım gösteren bireylerin yaklaşık %88'i en az bir yatırıma sahip bireylerden oluşmaktadır. Özel sektör ve kamu sektöründe çalışan bireylerin ağırlıklı olduğu çalışmada bireylerin %22'si herhangi bir tasarruf yapmadıklarını belirtmişlerdir. Son olarak da elde edilen gelirin yeterlilik durumuna bakılmıştır. Araştırmaya katılım gösteren bireylerin sadece %10'u gelirlerinin hiç yeterli olmadığını belirtmiştir. Sadece temel ihtiyaçlarının gelirleri ile karşılayanların oranı ise %31'dir.

Çalışmada aktif nüfus içerisinde yer alan bireylere ait demografik dağılımlar Tablo 2'de aktarıldıktan sonra çalışmanın yapılacak olan analizler için uygun olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda çalışmada kullanılan değişkenlere ait güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. Güvenirlik analizinde değişkenlerin alacakları oranlara göre analize uygun olup olmadığına yönelik farklı çalışmalarda farklı sınırlandırmalar yapılmıştır. Kalaycı (2018), çalışmasında Alpha (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenirliliğini aşağıdaki şekilde yorumlamıştır.

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek analiz için güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin analiz için güvenilirlik seviyesi düşüktür.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçeğin analiz için güvenilirlik düzeyinin oldukça yeterli olduğu yorumu yapılır.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçeğin analiz için mükemmel düzeyde güvenilir olduğuna karar verilir.

Tablo 3: Güvenirlik Analizi ve Sonuçları

Boyutlar	Cronbach's Alpha	İfade Sayısı
Finansal Okuryazarlık	0,704	8
Öz-Yeterlilik	0,834	8
Finansal Davranış	0,715	11

Tablo 3 incelendiğinde çalışmada kullanılan bütün ölçeklerin güvenilirlik düzeyi oldukça yeterli bulunmuştur. Bu kapsamda çalışmanın analize uygun olduğu söylenebilir.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için veri setine ait çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılabilir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -3 +3 değerleri arasında olması o veri setinin normal dağılım gösterdiğini açıklamaktadır (Kalaycı, 2018, s.209).

Çalışmada kullanılan verilere ait normal dağılım sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Normallik Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	Minimum	Maksimum	Çarpıklık	Basıklık
Finansal Okuryazarlık Ölçeği	1	5	-0,229	0,480
Öz-Yeterlilik Ölçeği	1	5	-0,145	0,809
Finansal Davranış Ölçeği	1	5	0,121	0,017

Tablo 4 incelendiğinde çalışmada kullanılan veri setinin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Veri seti normal dağılım gösterdiği için farklılık analizlerini yaparken parametrik testlerden yararlanılmıştır. İki seçenekli değişkenlerin analizinde Bağımsız T Testi, ikiden fazla seçenekli değişkenlerin analizinde ANOVA testi yapılmıştır.

Çalışmada değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü görmek için yapılan korelasyon analizi sonuçlarına Tablo 5'te değinilmiştir. Çalışmada Finansal Davranış bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Öz-Yeterlilik ve Finansal Okuryazarlık ise çalışmanın bağımsız değişkenleridir. Tablo 5 incelendiğinde çalışmada kullanılan Finansal Okuryazarlık, Öz-Yeterlilik ve Finansal Davranış ölçeklerinin tümünün birbirleri ile pozitif anlamlı bir ilişkisinin olduğu görülmektedir. Bu değişkenler arasındaki ilişki 0,01 ve 0,05 anlamlılık düzeylerinin ikisinde de anlamlı çıkmıştır.

Tablo 5: Korelasyon Analizi Sonuçları

		Finansal Okuryazarlık	Öz-Yeterlilik	Finansal Davranış
Pearson Korelasyonu	Finansal Okuryazarlık	1,000	0,208	0,206
Pearson Korelasyonu	Öz-Yeterlilik	0,208	1,000	0,297
Pearson Korelasyonu	Finansal Davranış	0,206	0,297	1,000

H1 ve H2 hipotezlerinin test edilmesinde regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımlı değişken üzerinde bağımsız değişkenlerin etkisini belirlemek için yapılan regresyon analizinde bağımsız değişken sayısına göre yapılan analiz değişmektedir. Çalışmada, bağımlı değişken üzerinde birden fazla bağımsız değişkenin etkisini incelemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon

analizinin basit doğrusal regresyon analizinden farkı, modelde birden fazla bağımsız değişken olmasıdır. Çoklu doğrusal regresyon modeli aşağıdaki gibi ifade edebilir (Gençtürk, 2009, s. 131).

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{i1} + \beta_2 X_{i2} + \dots + \beta_n X_{in} + \varepsilon_i \quad (1)$$

Y: Bağımlı değişken

X: Bağımsız değişken

β_0 : Bilinmeyen regresyon sabiti

β_1 : Birinci bağımsız değişkenin katsayısı

β_2 : İkinci bağımsız değişkenin katsayısı

β_n : n. bağımsız değişkenin katsayısı

ε : Hata terimi (Gözlenen değer-Tahmin edilen değer)

Çoklu doğrusal regresyon modeli doğrultusunda çalışmada kullanılan değişkenlerle birlikte model aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

$$\text{Finansal Davranış} = \beta_0 + \beta_1 \text{Finansal Okuryazarlık} + \beta_2 \text{Öz-Yeterlilik} + \varepsilon_i \quad (2)$$

Oluşturulan model kapsamında çalışmanın regresyon analizi sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Regresyon Analizi ve Sonuçları

Bağımlı Değişken: Finansal Davranış				
Model	B	Standart Sapma	t	p (sig.)
Constant	1,654	0,253	6,513	0,000
Finansal Okuryazarlık	0,169	0,053	3,210	0,001
Öz-Yeterlilik	0,276	0,049	5,671	0,000

$$\text{Finansal Davranış} = 1,654 + 0,169 \text{Finansal Okuryazarlık} + 0,276 \text{Öz-Yeterlilik} + \varepsilon_i \quad (3)$$

Tablo 6’da aktif nüfus içerisinde yer alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve öz-yeterlilik tutumlarının finansal davranışları ile ilişkisinin sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre 0,05 anlamlılık düzeyinde bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında istatistiksel anlamda bir ilişki tespit edilmiştir. Bu kapsamda oluşturulan hipotezlerin değerlendirmesi aşağıdaki gibi yapılmaktadır.

H1: Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal davranışları arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır. H1 hipotezi değerlendirildiğinde p (sig.) 0,05 anlamlılık düzeyinde bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal davranışları arasında anlamlı pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($0,001 < 0,05$). Bireyler finansal okuryazarlık düzeylerini artırması finansal davranışlarını olumlu anlamda etkilemektedir.

H2: Öz yeterlilik ile bireylerin finansal davranışları arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır. H2 hipotezi değerlendirildiğinde p (sig.) 0,05 anlamlılık düzeyinde bireylerin öz-yeterlilik tutumları ile finansal davranışları arasında anlamlı pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($0,000 < 0,005$). Bireylerin öz-yeterliliklerinin yükselmesi bireylerin finansal davranışlarını da olumlu anlamda yukarı çıkaracaktır.

Yapılan regresyon analizi sonucunda H1 ve H2 hipotezi kabul edilmiştir. H3a, H3b hipotezlerinin test edilmesinde farklılık analizleri kullanılmıştır. Çalışmada, bireylerin finansal davranışlarını etkileyen demografik faktörlere göre farklılık analizlerini yapabilmek için öncelikle veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir.

Tablo 7’de bireylerin finansal davranışlarında cinsiyetlerine göre farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 7: Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Analizi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	P
Kadın	91	3,5075	0,55365	0,045*
Erkek	336	3,3764	0,53510	

Tablo 7 incelendiğinde aktif nüfus içerisinde yer alan bireylerin finansal davranışlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık tespit edilmiştir ($0,045 < 0,05$). Kadınların erkeklere göre finansal davranış ortalamaları yüksek çıkmıştır. Kadınları finansal yönetimlerine verdikleri önem erkeklere göre daha yüksektir.

Tablo 8’de bireylerin finansal davranışlarında yaş değişkenine göre farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 8: Yaş Değişkenine Göre Farklılık Analizi

Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	P
25 yaş altı	25	3,4255	0,49496	0,127
25-34 yaş arası	128	3,3118	0,56314	
35-44 yaş arası	170	3,4182	0,54261	
45-54 yaş arası	80	3,4670	0,53709	
55 yaş ve üzeri	24	3,5682	0,41379	

Tablo 8 incelendiğinde bireylerin yaşlarına göre finansal davranışlarında herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu kapsamda, farklı yaş gruplarında yer alan bireylerin finansal davranışları benzerlik göstermektedir.

H3a ve H3b hipotezlerinin değerlendirildiği Tablo 7 ve Tablo 8'e göre H3a hipotezi kabul edilmiş H3b hipotezi reddedilmiştir.

Bu iki hipotezin dışında araştırmada kullanılan diğer demografik değişkenlerin bireylerin finansal davranışlarında farklılık ortaya çıkarıp çıkarmadığı H3c, H3d, H3e, H3f ve H3g hipotezlerinde değerlendirilmiştir.

Tablo 9'da bireysel yatırımcıların yatırım varlığı değişkenine göre finansal davranışlarında farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 9: Yatırım Varlığı Değişkenine Göre Farklılık Analizi

Yatırım Varlığı	N	Ortalama	Standart Sapma	P
Evet	374	3,4465	0,53092	0,000*
Hayır	53	3,1063	0,52306	

Tablo 9'a göre herhangi bir yatırımı olan bireyler ile yatırım sahibi olmayan bireylerin finansal davranışları farklılık göstermiştir. Yatırım sahibi bireylerin finansal davranışları herhangi bir yatırımı olmayan bireylerin finansal davranışlarına göre daha olumludur.

Tablo 10'da bireylerin mesleki durum değişkenine göre finansal davranışlarında farklılık olup olmadığı gösterilmiştir.

Tablo 10: Meslek Grubu Değişkenine Göre Farklılık Analizi

Meslek Grubu	N	Ortalama	Standart Sapma	P
Özel Sektör Çalışanı	126	3,5029	0,53378	0,004*
Kamu Sektörü Çalışanı	158	3,3429	0,46873	
İşsiz	26	3,1049	0,59179	
Kendi İşinin Patronu	67	3,4342	0,63377	
Diğer	50	3,4655	0,55272	

Tablo 10 incelendiğinde bireylerin çalıştıkları sektörlerle göre finansal davranışlarında istatistiksel anlamda yani %5 önem düzeyinde farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini öğrenmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi yapıldığında işsiz olarak kendilerini gösteren yatırımcıların oluşturduğu grubun bu farklılığa neden olduğu tespit edilmiştir. İşsiz bireylerin finansal davranışları diğer gruplarda yer alan bireylerin finansal

davranışlarından daha olumsuzdur. İşsiz bir şekilde yaşayan bireylerin sağlıklı bir finansal yönetim davranışı sergileyemediği söylenebilir.

Tablo 11’de bireylerin gelir durumlarına göre finansal davranışlarında farklılık olup olmadığı gösterilmiştir.

Tablo 11: Kişisel Gelire Göre Farklılık Analizi

Kişisel Gelir	N	Ortalama	Standart Sapma	P
4253 TL altı	25	3,1600	0,58404	<i>0,000*</i>
4253 TL – 7000 TL arası	56	3,2679	0,48398	
7001 TL – 9000 TL arası	54	3,3384	0,48312	
9001 TL – 11000 TL arası	67	3,2877	0,48792	
11001 TL ve üzeri	225	3,5160	0,55542	

Tablo 11 incelendiğinde bireylerin finansal davranışlarında %5 önem düzeyinde kişisel gelirlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılığa neden olan grupları tespit etmek için yapılan Tukey testi sonucunda 11001 TL ve üzeri gelire sahip bireylerin finansal davranışlarının diğer gruplardan farklılaştığı görülmektedir. En yüksek gelir grubuna sahip bireylerin finansal davranışları diğer gruplara göre daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.

Tablo 12’de bireylerin finansal davranışlarında tasarruf düzeylerine göre farklılık olup olmadığı gösterilmiştir.

Tablo 12: Tasarruf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Analizi

Tasarruf Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	P
Tasarrufum yok	94	3,1025	0,51482	<i>0,000*</i>
Gelirim %10’undan daha azını	85	3,4374	0,48420	
Gelirim %10-%20 arasını	116	3,5494	0,48319	
Gelirim %21-%30 arasını	50	3,4400	0,55537	
Gelirim %30’undan daha fazlasını	82	3,4889	0,57401	

Tablo 12 incelendiğinde bireylerin finansal davranışlarında %5 önem düzeyinde tasarruf düzeylerine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığa neden olan grupları tespit etmek için yapılan Tukey testi sonucunda herhangi bir tasarrufu olmayan bireylerin finansal davranışlarının diğer gruplardan farklılaştığı tespit edilmiştir. Herhangi bir tasarrufu olmayan bireylerin diğer bireylere göre daha düşük düzeyde bir finansal yönetim davranışı sergilediği söylenebilir.

Tablo 13’te bireylerin finansal davranışlarında gelir yeterlilik durumuna göre farklılık olup olmadığı gösterilmiştir.

Tablo 13: Gelir Yeterlilik Durumu Değişkenine Göre Farklılık Analizi

Gelir Yeterlilik Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	P
Yeterli ve tasarruf edebilecek düzeyde	126	3,4971	0,56295	
Birçok ihtiyacım için yeterli	125	3,5084	0,55552	0,000*
Sadece temel ihtiyacım için yeterli	133	3,2939	0,47196	
Hiç yeterli değil	43	3,1712	0,51319	

Tablo 13 incelendiğinde bireylerin finansal davranışlarında %5 önem düzeyinde gelir yeterlilik durumlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığa neden olan grupları tespit etmek için yapılan Tukey testi sonucunda “yeterli ve tasarruf edebilecek düzeyde” ve “birçok ihtiyacım için yeterli” cevaplarını veren bireyler ile “sadece temel ihtiyaçlarım için yeterli” ve “hiç yeterli değil” diyen bireyler arasında gerçekleşmiştir. “Yeterli ve tasarruf edebilecek düzeyde” ve “birçok ihtiyacım için yeterli” cevabını veren bireylerin finansal yönetim davranışı düzeyleri “sadece temel ihtiyaçlarım için yeterli” ve “hiç yeterli değil” cevabını veren bireylerin finansal davranış düzeylerinden daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 14’te hipotezlerin genel değerlendirmesi yapılmıştır. Tablo 14’e göre bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve öz-yeterlilik tutumları ile finansal davranışları arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Yine Tablo 14’e göre bireylerin finansal davranışlarında cinsiyet, yatırım varlığı, meslek grubu, kişisel gelir düzeyi, tasarruf oranı ve gelir yeterlilik durumlarına göre istatistiksel anlamda %5 önem düzeyinde farklılıklar tespit edilmiştir.

Tablo 14: Araştırmada Test Edilen Hipotezlerin Genel Değerlendirmesi

Hipotez	Durum	Sonuç
Hipotez 1	Finansal okuryazarlık ile bireylerin finansal davranışları arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır. (Regresyon Analizi)	Kabul
Hipotez 2	Öz yeterlilik ile bireylerin finansal davranışları arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır. (Regresyon Analizi)	Kabul
Hipotez 3a	Bireylerin finansal davranışlarında cinsiyetlerine göre farklılık vardır. (T Testi)	Kabul
Hipotez 3b	Bireylerin finansal davranışlarında yaşlarına göre farklılık vardır. (ANOVA)	Ret
Hipotez 3c	Bireylerin finansal davranışlarında yatırım varlığına göre farklılık vardır. (T Testi)	Kabul
Hipotez 3d	Bireylerin finansal davranışlarında meslek grubu değişkenine göre farklılık vardır. (ANOVA)	Kabul
Hipotez 3e	Bireylerin finansal davranışlarında gelir durumları değişkenine göre farklılık vardır. (ANOVA)	Kabul
Hipotez 3f	Bireylerin finansal davranışlarında tasarruf düzeyi değişkenine göre farklılık vardır. (ANOVA)	Kabul
Hipotez 3g	Bireylerin finansal davranışlarında gelir yeterlilik durumu değişkenine göre farklılık vardır. (ANOVA)	Kabul

5. Sonuç ve Öneriler

Bireylerin finansal davranışlarına etki eden faktörler arasında finansal okuryazarlık ve öz-yeterlilik kavramları ön plana çıkmaktadır. Kişisel finansın kötü yönetimi sonucu ciddi sosyal ve toplumsal problemler ortaya çıkabilir. Bunun yanında olumlu finansal davranışlar ise bireyin finansal anlamda kendini rahat hissetmesinin önünü açar. Bireyin olumlu finansal davranışlar sergileyebilmesi için finansal okuryazarlık düzeyini yukarı çıkarması gerekmektedir. Çünkü iyi bir finansal okuryazarlık düzeyine sahip bir birey para ile ilgili kavramları anlama, analiz etme ve yorumlama yeteneğine sahip olur.

Finansal davranışa etki eden bir diğer faktör olan öz-yeterlilik bireyin finansal işlemlerin riskli olduğu durumlarda ön plana çıkar. Çünkü birey sahip olduğu becerilerini bu kritik durumlarda kullanarak olumlu bir finansal davranış sergileyebilir. Çünkü finansal öz-yeterliliği yüksek olan bireyler finansal işlemlerinde daha pozitif adımlar atar.

Bu çalışmada aktif nüfus içerisinde yer alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve öz-yeterlilik tutumları ile finansal davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal davranışları arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini yükseltmeleri ile finansal davranışlarını olumlu anlamda ilerletecekleri söylenebilir. Yuesti vd., (2020), iyi bir finansal yönetim performansının gerçekleştirilebilmesi için finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olması gerektiğini belirtmiştir. Mudzingiri vd., (2018)'e göre finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin daha fazla kendine güvenen, riski seven ve sabırsız bir kişilik özelliğine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Bu tür finansal davranışların ise dünyada yaşanan ekonomik krizlerin temel nedenleridir. Chaulagain (2017), yatırımcıların finansal okuryazarlıkları ile finansal davranışları arasındaki kuvvetli derecede bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmada elde edilen sonuç ile literatür benzer sonuçlar vermektedir.

Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç ise bireylerin öz-yeterlilik düzeyleri ile finansal davranışları arasındaki pozitif yönlü ilişkidir. Herawati vd., (2020), öğrencilerin finansal öz-yeterliliklerinin finansal davranışları üzerinde doğrudan etkisini tespit etmişlerdir. Danes ve Haberman (2007)'e göre finansal okuryazarlık ve öz yeterlilik, kişinin finansal davranışını etkileyen iki öğedir. Qamar vd., (2016), daha yüksek finansal öz-yeterliliğin daha az finansal sorunla ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Palmer vd., (2021), öz yeterliliğin bireylerin finansal davranışları ile pozitif bir ilişkisi olduğu tespit etmişlerdir. Buana ve Patrisia (2021), finansal okuryazarlığın ve öz yeterliliğin öğrencilerin finansal davranışları üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisinin olduğu tespit etmişlerdir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde bu çalışma ile paralel sonuçların elde edildiği görülmektedir. İyi bir

öz-yeterlilik düzeyine sahip bireylerin finansal davranışlarının da olumlu olacağı söylenebilir.

Çalışmada aynı zamanda bireylerin finansal davranışlarında cinsiyet, yatırım varlığı, meslek grubu, kişisel gelir düzeyi, tasarruf oranı ve gelir yeterlilik durumlarına göre istatistiksel anlamda %5 önem düzeyinde farklılıklar tespit edilmiştir. Kadınların erkeklere göre, yatırım sahibi olan bireylerin yatırımı olmayanlara göre geliri yüksek olanların diğer gelir gruplarına sahip bireylere göre gelir yeterlilik durumları yüksek olanların diğer bireylere göre finansal davranışları daha olumludur. İşsiz bireylerin diğer bireylere göre ise finansal davranışları daha olumsuz seyretmektedir.

Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler gelecekteki çalışmalar ve ilgililer için yapılabilir.

- Finansal okuryazarlığın finansal davranışlar üzerindeki etkisinin yüksek olması nedeniyle okullarda bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesine yönelik girişimler yapılabilir.
- Ailenin bireyler için ilk öğretmen olması nedeniyle iyi bir finansal yönetimin aile içerisinde çocuklara kazandırılması ile finansal yönetim kalitesi artırılabilir.
- Aktif nüfus içerisinde yer alan bireylerin finans uzmanları ile iletişime geçmesi sağlanarak iyi bir finans eğitiminin tabana yayılması sağlanabilir.
- Tasarruf noktasında ülkemizdeki eksikliğin giderilmesi için özellikle genç nüfusa tasarrufun önemi anlatılarak genç nüfusu tasarrufa yönlendirmek gerekir.

Bu hususların yanında çalışmada bireylerin psikolojik faktörlerinin dikkate alınmaması çalışmanın kısıtlarından birisidir. Bireyler duygu ve düşüncelerinden bağımsız bir şekilde finansal işlemlerinde hareket edemez. Bireylerin duygu ve düşüncelerini de için alan bir çalışmanın ilginç sonuçlar çıkaracağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abdullah, N., Fazli, S. M. ve Muhammad Arif, A. M. (2019). The Relationship between Attitude towards Money, Financial Literacy and Debt Management with Young Worker's Financial Well-being. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 27(1), 361-378.
- Bağcı, H. ve Arabacı, S. M. (2019). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin ve Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(3), 68-88.
- Bağcı, H. ve Kahraman, Y. E. (2020). The Effect of Gender on Financial Literacy. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(4), 492-503.

- Baltacı N. ve Kütük E.. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Seviyelerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Doğu Karadeniz Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(3), 846-857.
- Beckmann, D. ve Menkhoff, L. (2008). Will women be Women? Analyzing the Gender Difference Among Financial Experts. *Kyklos*, 61(3), 364-384.
- Buana, S. ve Patrisia, D. (2021). The Influence of Financial Literacy, Financial Self Efficacy, and Social Economic Status on Financial Management Behavior on Students of The Faculty of Economics, Padang State University. *Financial Management Studies*, 1(2), 71-80.
- Chaulagain, R. P. (2017). Relationship Between Financial Literacy and Behavior of Small Borrowers. *NRB Economic Review*, 29(3), 33-53.
- Chen, G., Gully, S. M. ve Eden, D. (2001). Validation of a New General Self-Efficacy Scale. *Organizational research methods*, 4(1), 62-83.
- Chong, K. F., Sabri, M. F., Magli, A. S., Abd Rahim, H., Mokhtar, N. ve Othman, M. A. (2021). The Effects of Financial Literacy, Self-Efficacy and Self-Coping on Financial Behavior of Emerging Adults. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(3), 905-915.
- Danes, S. M. ve Haberman, H. (2007). Teen Financial Knowledge, Self-Efficacy, and Behavior: A Gendered View. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 18(2), 48-60.
- Demir, M. ve Ürgüp, S. E. (2022). İhtiyaç Kredisi Talepleri Anında Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi: Sivas İlinde Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (94), 73-90.
- De Bassa Scheresberg, C. (2013). Financial Literacy and Financial Behavior among Young Adults: Evidence and Implications. *Numeracy*, 6(2), 1-21.
- Di Salvatore, A., Franceschi, F., Neri, A. ve Zanichelli, F. (2018). Measuring The Financial Literacy of The Adult Population: The Experience of Banca d'Italia. *Bank of Italy Occasional Paper*, (435), 1-23.
- Er, B. ve Çetintaş, M. (2018). İşçilerde Finansal Okuryazarlık: Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Eksenli Bir Araştırma. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 61-71.
- Erişen, M. A. ve Yılmaz, F. Ö. (2021). Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Journal of Academic Value Studies*, 7(3), 194-202.

- Farrell, L., Fry, T. R. ve Risse, L. (2016). The Significance of Financial Self-Efficacy in Explaining Women's Personal Finance Behaviour. *Journal of Economic Psychology*, 54, 85-99.
- Hadar, L., Sood, S. ve Fox, C. R. (2013). Subjective Knowledge in Consumer Financial Decisions. *Journal of Marketing Research*, 50(3), 303-316.
- Henager, R. ve Cude, B. J. (2016). Financial Literacy and Long-and Short-Term Financial Behavior in Different Age Groups. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 27(1), 3-19.
- Herawati, N. T., KusumaDewi, L., Wahyuni, M. A. ve Savitri, N. L. A. (2020). Financial Self Efficacy: A Mediator in Advancing Financial Behavior among Accounting Students. *Journal of Academic Finance*, 11(2), 226-241.
- Gençtürk, M. (2009). Finansal Kriz Dönemlerinde Makroekonomik Faktörlerin Hisse Senedi Fiyatlarına Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 127-136.
- Ingale, K. K. ve Paluri, R. A. (2022). Financial Literacy and Financial Behaviour: A Bibliometric Analysis. *Review of Behavioral Finance*, 14(1), 130-154.
- Kalaycı, Ş. (Ed.). (2018). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (8th ed.). Dinamik Akademi.
- Kilinç, E. ve Antepli, A. (2020). Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Kamu Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 95-109.
- Kim, J., Falconier, M. K. ve Conway, C. A. (2022). Relationships Among Emotion Regulation, Financial Self-Efficacy, and Financial Management Behaviors of Couples. *Journal of Family and Economic Issues*, 1-14.
- Kutbay, A. Y. ve Bağcı, H. (2020). Finansal Davranışlar, Finansal Gerginlik Ve Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişkiler: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 103-128.
- Mokhtar, N., Sabri, M. F. ve Ho, C. S. F. (2020). Financial Capability and Differences in Age and Ethnicity. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(10), 1081-1091.
- Mudzingiri, C., Muteba Mwamba, J. W. ve Keyser, J. N. (2018). Financial Behavior, Confidence, Risk Preferences and Financial Literacy of University Students. *Cogent Economics & Finance*, 6(1), 1-25.

- Mulasi, A. ve Mathew, J. (2021). Role of Financial Literacy in Predicting Financial Behaviour: The Mediating Role of Financial Self-Efficacy. *Indian Journal of Economics and Business*, 20(2), 121-131.
- Osman, Z., Madzlan, E. M. ve Ing, P. (2018). In Pursuit of Financial Well-Being: The Effects of Financial Literacy, Financial Behaviour and Financial Stress on Employees in Labuan. *International Journal of Service Management and Sustainability*, 3(1), 55-94.
- Qamar, M. A. J., Khemta, M. A. N. ve Jamil, H. (2016). How Knowledge and Financial Self-Efficacy Moderate The Relationship Between Money Attitudes and Personal Financial Management Behavior. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 5(2), 296-308.
- Pahlevan Sharif, S., Ahadzadeh, A. S. ve Turner, J. J. (2020). Gender Differences in Financial Literacy and Financial Behaviour Among Young Adults: The Role of Parents and Information Seeking. *Journal of Family and Economic Issues*, 41(4), 672-690.
- Palmer, L., Richardson, E. W., Goetz, J., Futris, T. G., Gale, J. ve DeMeester, K. (2021). Financial Self-Efficacy: Mediating the Association Between Self-Regulation and Financial Management Behaviors. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 32(3), 535-549.
- Sabri, M. F., Mokhtar, N., Ho, C. S., Anthony, M. ve Wijekoon, R. (2020). Effects of Gender and Income on Malaysian's Financial Capability. *Malaysian Journal of Consumer and Family Economics*, 24, 124-152.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlilik. *Journal of Management and Economics Research*, 13(1), 200-218.
- Tang, N. (2021). Cognitive Abilities, Self-Efficacy, and Financial Behavior. *Journal of Economic Psychology*, 87, 102447.
- Xiao, J. J., Ford, M. W. ve Kim, J. (2011). Consumer Financial Behavior: An Interdisciplinary Review of Selected Theories And Research. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 39(4), 399-414.
- Xiao, J. J., Chen, C. ve Sun, L. (2015). Age Differences in Consumer Financial Capability. *International Journal of Consumer Studies*, 39(4), 387-395.
- Yamak, R., Küçükkale, Y. ve Tanrıöver, B. (2021). *İktisada Giriş*. Bursa: Ekin Yayınevi.

Yuesti, A., Ni, W. R. ve Suryandari, N. N. A. (2020). Financial Literacy in the COVID-19 Pandemic: Pressure Conditions in Indonesia. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(1), 884-898.

Zulaihati, S., Susanti, S. ve Widyastuti, U. (2020). Teachers' Financial Literacy: Does It Impact on Financial Behaviour?. *Management Science Letters*, 10(3), 653-658.

Etik Beyanı: Yazar, bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan etmektedir. Çalışma için Artvin Çoruh Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nun 29.07.2022 tarihli toplantısından onay alınmıştır. Bilimsel etik konuları ile ilgili aksi bir durumun tespiti halinde tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına ait olup, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır.

The Effect of Financial Literacy and Self-Efficacy Attitudes on Individuals' Financial Behaviors: Evidence on Active Population in Türkiye

Extended Abstract

1. Introduction

New inventions and changes in information along with communication technologies have positively affected the speed and quality of individuals' access to information while increasing the diversity of financial market instruments. Today's financial world, with the effect of innovation and globalization in recent years, has started to offer a wide variety of products and services suitable for all kinds of financial needs and situations. With the integration of new technologies and financial markets with changes day by day, individuals' access to financial services has become easier. The increasing interest of individuals in financial markets and the concerns arising in their future planning have brought the need for financial information necessary in making economic decisions to the fore. Especially with the developments in technology and communication sector as well as the dominance of the free market economy in the markets, the popularity of financial markets has increased.

2. Method

In this study, the relationship between individuals' financial literacy levels, self-efficacy and financial behaviors was examined. Individuals in the active population in Turkey were included in the study. The active population is the population of non-institutional working age and strength. According to another definition, the active population is the population with the age and power to contribute directly or indirectly to production.

A questionnaire was chosen as the data collection tool in the research. The research consists of four parts. In the first part, there are questions to determine the demographic variables of individuals. In the second part, there are questions to determine the financial literacy levels of individuals.

SPSS program was used in the analysis of the data obtained in the research. Regression Analysis was conducted to determine the effect of financial literacy and self-efficacy on individuals' financial behaviors. At the same time, T-Test and ANOVA were applied to analyze whether there was a difference between demographic variables and the financial behaviors of individuals.

3. Results and Discussion

78.7% of the individuals participating in the research are men and 21.3% are women. The study was sent to the individuals randomly with the help of different social media tools. At the same time, the majority of the individuals participating in the study are individuals between the ages of 25-44. Considering the distribution of the individuals participating in the study according to their educational status, it is seen that the majority of the individuals have at least an undergraduate level of education. More than half of the individuals, 68% of whom are married, have an income level of over 11,000 TL. In addition, approximately 88% of the individuals participating in the research consist of individuals with at least one investment. In the study, in which individuals working in the private and public sectors are predominant, 22% of the individuals stated that they could not make any savings. Finally, the adequacy of the income obtained was examined. Only 10% of the individuals who participated in the research stated that their income was not sufficient at all. The ratio of those who meet only their basic needs with their income is 31%.

The results of the relationship between financial literacy levels and self-efficacy attitudes of individuals in the active population with their financial behaviors are given. According to these results, a statistically significant relationship was found between the dependent and independent variables at a significance level of 0.05. The evaluation of the hypotheses created in this context is made as follows.

H1: There is a significant positive relationship between individuals' financial literacy levels and their financial behaviors. When the H1 hypothesis was evaluated, a significant positive correlation was found between the financial literacy levels of individuals and their financial behaviors at the p (sig.) 0.05 significance level ($0.001 < 0.05$). Increasing individuals' financial literacy levels positively affects their financial behaviors.

H2: There is a significant positive relationship between self-efficacy and financial behaviors of individuals. When the H2 hypothesis was evaluated, a significant positive correlation was found between individuals' self-efficacy attitudes and financial behaviors at p (sig.) 0.05 significance level ($0.000 < 0.005$). The increase in the self-efficacy of individuals will also increase the financial behaviors of individuals in a positive way.

4. Conclusion

In this study, the relationship between financial literacy levels, self-efficacy attitudes and financial behaviors of individuals in the active population was examined. In the study, a positive relationship was determined between the financial literacy levels of individuals and their financial behaviors. It can be said that individuals will improve their financial behaviors positively by increasing their financial literacy levels.

Another result obtained in the study is the positive relationship between individuals' self-efficacy levels and their financial behaviors. Herawati et al., (2020) determined the direct effect of students' financial self-efficacy on their financial behaviors.

In the study, at the same time, statistically significant differences at the 5% level were determined in the financial behaviors of individuals according to gender, investment assets, occupational group, personal income level, savings rate and income adequacy status. The financial behaviors of women who have a higher income than men, those who have investments compared to those who do not have investments, and those who have higher income adequacy levels than those with other income groups have more positive financial behaviors than other individuals. The financial behaviors of unemployed individuals are more negative than other individuals.